Handlingsplan mot fremmede arter i Lier 2027-2031

Høringsutkast

Innhold

1 Innledning 3

1.1 Utfordring med fremmede arter 4

1.2 Rammeverk og lover 4

1.3 Mål 6

2 Kunnskapsgrunnlag 7

2.1 Naturgrunnlag 8

2.2 Kunnskapskilder 8

2.3 Spredning 9

2.4 Prioritering av arter og områder 10

2.4.1 Arter som prioriteres i bekjempelse 11

2.4.2 Arter som bør observeres 12

2.4.3 Alarmarter 13

2.4.4 Områder som prioriteres i bekjempelse 14

3 Roller og ansvar 16

3.1 Forebygging 17

3.2 Kartlegging og bekjempelse 18

3.3 Informasjon og kunnskap 19

3.4 Samarbeid og ansvar 19

4 Gjennomføring, oppfølging og finansiering 21

4.1 Tiltaksplan 22

4.2 Oppfølging og rapportering 23

4.3 Økonomi 23

5 Viktige lenker 25

6 Ordliste 26

7 Vedlegg 27

1 Innledning

1.1 Utfordring med fremmede arter

En fremmed art er en art som opptrer utenfor sitt naturlige utbredelsesområde. Fremmede arter er ofte generalister som ikke har store krav til levested og er tolerante mot forskjellige miljøforhold, og derfor svært effektive i å konkurrere mot stedegne arter. I Norge brukes år 1800 som en viktig grense, der arter som er innført med menneskelig hjelp før dette tidspunktet regnes som en del av den etablerte floraen og faunaen og derfor normalt ikke vurderes som fremmede arter.

I tillegg til konkurranse om ressurser, kan fremmede arter utgjøre en trussel for lokale økosystemer ved å fungere som bærere av sykdommer eller parasitter som kan påvirke mennesker, andre dyr eller planter. Fremmede arter kan krysse seg med lokale populasjoner, noe som kan føre til genetisk utvanning. Hybrider som oppstår fra slike sammenslåinger, kan ha ulike egenskaper og funksjoner enn de opprinnelige artene. Fremmede arter kan skade avlinger i landbruk som fører til økonomiske tap for bønder.

Områder som er mest utsatt for etablering av fremmede plantearter er ofte industriområder, landbruksområder, boligområder, veikanter og anleggsområder – felles for disse områdene er et forstyrret vegetasjonsdekke og tilførte, forurensede løsmasser. I arealer der stedegen vegetasjon har fått etablert seg, og dannet et stabilt plantesamfunn, har ikke fremmede arter like gode muligheter til å etablere seg.

Det er også flere utfordringer knyttet til bekjempelse av fremmede arter. Bekjempelse er i liten grad en lovpålagt oppgave for private grunneiere, og arbeidet er både tidkrevende og ofte uten økonomisk kompensasjon. Mange grunneiere må derfor prioritere andre oppgaver, særlig i en travel hverdag eller i næringsdrift. I tillegg kan manglende kunnskap om arter og effektive bekjempelsesmetoder gjøre terskelen høy for å sette i gang tiltak. Resultatet er at nødvendige tiltak ofte ikke gjennomføres, noe som kan bidra til videre spredning av fremmede arter.

1.2 Rammeverk og lover

Nasjonale føringer

I Klima- og miljødepartementets Tiltaksplan for bekjempelse av fremmede skadelige organismer 2020–2025 er det fastsatt mål og tiltak for å redusere den negative innvirkningen fra fremmede skadelige arter i Norge i løpet av femårsperioden planen gjelder. I tillegg til prioriteringer for hvor innsatsen bør rettes, presiserer og tydeliggjør tiltaksplanen sektoransvaret, og den understreker behovet for å styrke og videreutvikle samarbeidet i bekjempelse av fremmede arter. Dette gjelder både mellom ulike sektormyndigheter og mellom myndighetene og interesseorganisasjoner.

Regionale føringer

Den tidligere Statsforvalteren i Oslo og Viken har utarbeidet en handlingsplan mot fremmede skadelige arter. Planens hovedmål er å redusere de negative effektene av skadelige fremmede arter på naturmangfoldet i Viken, samt å utvikle en regional forvaltningsstrategi for dette. Den fokuserer på å klargjøre ansvarsfordelingen og oppgavene i arbeidet. Handlingsplanen beskriver hvilke arter og arealer Statsforvalteren i Viken anser som prioritert for forvaltning, og foreslår tiltak som ulike sektorer bør iverksette.

Kommunale føringer

I kommuneplanens samfunnsdel 2019-2028 forplikter Lier kommune seg til å bidra til en bærekraftig forvaltning av natur- og kulturlandskap samt biologisk mangfold. I tillegg forplikter kommunen seg til å oppfylle FNs naturpanels anbefalte tiltak i naturavtalen for å hindre tap av naturmangfold. For denne handlingsplanen betyr det å minimere og redusere negativ påvirkning på naturmangfold og økosystemtjenester ved å kartlegge og bekjempe fremmede skadelige arter.

Sentrale lover

Nedenfor er de mest sentrale lovene knyttet til fremmede arter. Det finnes imidlertid også flere andre lover og regelverk som kan ha betydning for forvaltning, forebygging og bekjempelse av fremmede arter.

Naturmangfoldloven omfatter alle aktører og aktiviteter som påvirker naturen, inkludert tiltak, planer og beslutninger. Hver enkelt er forpliktet til å handle med forsiktighet og unngå å skade mangfoldet i naturen. Dette inkluderer også innføring, utsetting og spredning av fremmede organismer, uansett om utsettingen skjer med vilje eller ved et uhell.

Forskrift om fremmede organismer har som formål å hindre spredning av fremmede organismer som kan ha negative konsekvenser for naturmangfoldet. Forskriften forbyr innførsel, utsetting og omsetning av flere av de mest skadelige fremmede planteartene i Norge. I forskriften er det laget lister over arter som er forbudt eller som krever tillatelse for innføring, utsettelse og omsetning.

Forskriften presiserer aktsomhetsplikten i naturmangfoldloven. Den stiller krav til den som har ansvar for innføring, oppbevaring, utsetting eller omsetning av fremmede organismer. Det er krav om å aktivt søke kunnskap om hvordan disse aktivitetene og organismene kan ha negative effekter på naturen.

Plan- og bygningsloven er et sentralt virkemiddel i arbeidet mot fremmede arter fordi den gir kommunen mulighet til å forebygge spredning gjennom arealplanlegging, byggesaksbehandling og krav til gjennomføring av tiltak. Loven gjør det mulig å sikre kartlegging av forekomster, forsvarlig håndtering av masser og bruk av egnede plantearter før utbygging og anleggsarbeid starter. Dette bidrar til å redusere risikoen for spredning og er ofte mer effektivt og kostnadseffektivt enn bekjempelse i etterkant.

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål regulerer bruken av ikke-norske treslag i skogplanting og forvaltning for å sikre biologisk mangfold og hindre negative økologiske effekter. Forskriften har bestemmelser for hvilke treslag som kan plantes, under hvilke forhold og med hvilke tiltak som skal iverksettes for å minimere risikoen for fremmede arter. Hensikten er å fremme bærekraftig skogbruk samtidig som man tar hensyn til miljømessige og samfunnsmessige konsekvenser av bruk av fremmede treslag.

Etter forurensningsloven § 28 er det forbudt å disponere avfall slik at det oppstår forsøpling. Dette omfatter også dumping av hageavfall i naturen. Kommunen kan gi pålegg om at den som har tømt, etterlatt eller oppbevart avfall i strid med forurensningsloven § 28, skal fjerne avfallet eller rydde opp, jf. forurensningsloven § 37 første ledd.

1.3 Mål

Overordnet mål med denne planen er å forebygge etablering, hindre spredning og bekjempe fremmede arter som truer naturmangfold, økosystemtjenester og samfunnsinteresser. For å oppnå dette er det definert fire delmål.

Forebygging – Hindring av introduksjon og ny spredning av fremmede arter gjennom saksbehandling og drift av kommunale arealer, samt informasjonsarbeid mot innbyggerne.

Kartlegging og bekjempelse - God oversikt over forekomster av prioriterte fremmede arter i hele kommunen, og gjennomføre tiltak mot disse der risikoen for spredning og skade er størst. Innsatsen skal særskilt rettes mot områder med høy naturverdi, og valg av tiltak skal baseres på faglige anbefalinger.

Informasjon og kunnskap - Tilstrekkelig kunnskap om fremmede arter blant ansatte, samarbeidspartene, grunneiere og andre innbyggere. Relevante enheter i kommuneadministrasjon skal ha nødvendig kompetanse og kjennskap til egne plikter og ansvar, samt at informasjon om fremmede arter gjøres lett tilgjengelig og forståelig for innbyggere og andre berørte aktører.

Samarbeid og ansvar - Kommunen skal ha tydelige ansvarsforhold og legge til rette for godt samarbeid med relevante myndigheter, grunneiere og frivillige aktører, samt en klar og tydelig rolle- og ansvarsfordeling mellom kommunens egne enheter for å sikre effektiv og samordnet innsats.

2 Kunnskapsgrunnlag

2.1 Naturgrunnlag

Lier ligger sentralt i landskapet mellom Drammensfjorden og Tyrifjorden, og omfatter et variert naturmiljø med skogområder, kulturlandskap, raviner, elver, innsjøer og kystnære områder. Kommunen har et rikt biologisk mangfold, blant annet knyttet til flere kalkrike områder, samt verdifulle våtmarkstyper, vassdrag og kulturlandskap. Dessuten finnes det betydelige friluftsverdier med et omfattende nettverk av turstier, skiløyper, badeplasser og utfartsområder.

Naturen i Lier rommer både viktige naturtyper og flere truede arter, og bidrar til å opprettholde naturmangfoldet i regionen. Botaniske verdier viser et svært høyt biologisk mangfold med over 1 500 registrerte taksa av karplanter, inkludert en rekke rødlistede arter som barlind (VU = Sårbar), marisko (VU), myrflangre (EN = Sterkt truet), dragehode (VU) og flere sjeldne starr-, orkidé- og våtmarksarter.

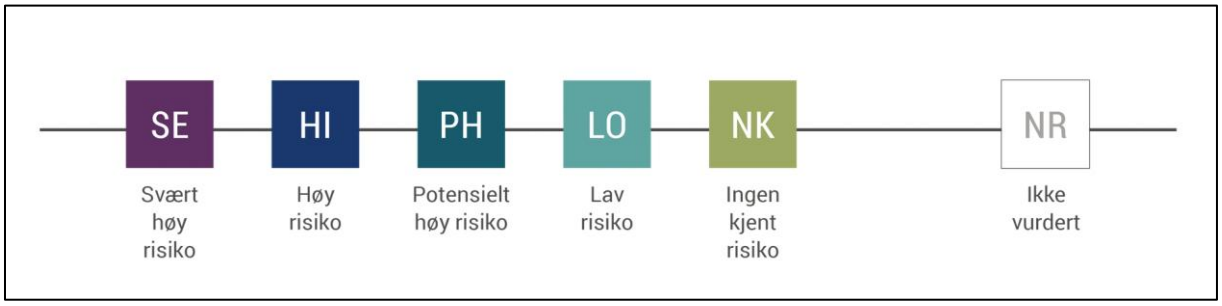
Drammensfjorden, Tyrifjorden, Lierelva, Glitrevassdraget og en rekke innsjøer og tjern huser et rikt mangfold av ferskvannsorganismer. Det er eksempelvis registrert 21 fiskearter, elve- og andemusling, edelkreps og 161 taksoner av døgnfluer, steinfluer, vårfluer og øyenstikkere, samt fire av Norges seks amfibiearter. Dette viser at kommunens ferskvannsmiljøer har høy økologisk verdi og utgjør viktige leveområder for et rikt biologisk mangfold.

Samtidig er deler av naturen under press fra arealutvikling og spredning av fremmede arter. Kunnskap om naturverdier og fremmede arter er derfor viktig for å sikre en bærekraftig forvaltning av Liers natur- og friluftsområder.

2.2 Kunnskapskilder

Artsdatabanken fungerer som en nasjonal kunnskapsbank for naturmangfold, med hovedfokus på å formidle oppdatert og lett tilgjengelig informasjon om arter og naturtyper, inkludert fremmede arter. Det som er definert som en fremmed art, finnes i **fremmedartslisten**. Denne listen er tilgjengelig på nett og lar deg søke etter en art ved hjelp av enten det norske eller latinske navnet.

Fremmede arter som vurderes for risiko, tildeles en kategori som indikerer i hvilken grad de påvirker naturmangfoldet. Denne risikokategorien fastsettes basert på artens økologiske innvirkning samt dens potensial for spredning og etablering (Figur 1). Les mer om risikovurderinger på Artsdatabankens nettside.

Figur 1. Risikokategorier av fremmede arter i Norge, utarbeidet av Artsdatabanken.

Artsobservasjoner er Norges største system for registrering av funn av planter, dyr, sopp og andre arter. Her kan både privatpersoner, forskere og naturinteresserte registrere observasjoner de gjør ute i naturen.

Artskart er en løsning der alle registrerte arter, ikke kun fremmede, er kartfestet, og som administreres av Artsdatabanken. Artskart er den viktigste kilden til oversikt over forekomster i kommunen. Det er imidlertid viktig å supplere Artskart med lokal kunnskap om forekomster, særlig i kommunal saksbehandling og planarbeid.

Av de registrerte fremmede artene i Lier er om lag 67 vurdert til svært høy risiko (SE), 43 til høy risiko (HI), 98 til potensielt høy risiko (PH) og 117 til lav risiko (LO). Forekomsten av et høyt antall arter i kategoriene svært høy og høy risiko viser at fremmede arter utgjør en betydelig utfordring for naturmangfoldet i kommunen. Særlig problematiske er arter som kjempespringfrø, kanadagullris, hagelupin, kjempebjørnekjeks og parkslirekne, som kan fortrenge stedegne arter og endre naturtyper.

Registreringer i Artskart kan gi et misvisende bilde av omfanget, ettersom samme forekomst kan bli registrert flere ganger – både over flere år og av ulike observatører. Flere punkter i kartet kan derfor representere én og samme bestand, og lokal kjennskap er nødvendig for å gjøre riktige vurderinger av utbredelse og tiltak. Det finnes heller ikke en oversikt over kartleggingsinnsatsen for de ulike artene. Det kan derfor ha vært omfattende kartlegging av enkelte arter, mens andre arter har fått mindre oppmerksomhet. Kommunen administrerer derfor en egen kartløsning for fremmede arter, som vil bli gjort tilgjengelig for innbyggerne gjennom den nye kommunekartløsningen.

Plantevernleksikonet, utviklet av Norsk institutt for bioøkonomi, er en tjeneste som gir faglig oppdatert informasjon om biologi, spredning, identifisering og bekjempelse av arter, inkludert flere fremmede arter.

Miljødirektoratets veileder for fremmede plantearter er et sentralt hjelpemiddel for planlegging og gjennomføring av tiltak mot fremmede arter. Veilederen beskriver anbefalte metoder for kartlegging, bekjempelse og massehåndtering, samt tiltak for å hindre videre spredning.

2.3 Spredning

Menneskelig aktivitet er den klart viktigste årsaken til spredning av fremmede arter, ettersom handel, globalisering og økt mobilitet har gjort det mulig for arter å forflyttes raskt og over store avstander. Klimaendringer forventes å forsterke denne utviklingen, ettersom høyere temperaturer og lengre vekstsesonger kan gi fremmede arter bedre forutsetninger for å overleve og spre seg i Norge.

Transport og handel

Transport- og handelsnæringen står for en betydelig andel av introduksjonen av fremmede arter, ofte som følge av utilsiktet spredning. Moderne skip kan spre millioner av mikroorganismer, larver, krepsdyr, alger og små fisk. På land spres fremmede arter ofte langs bilveier, der trafikk, veivedlikehold og massetransport flytter frø, plantedeler og jord over store områder. Global handel bidrar også til spredning ved at frø, insekter og smådyr følger med containere, jord og varer.

Lokalt skjer spredning som regel langs ferdselsårer, vannveier og gjennom flytting av masser som er infisert med fremmede arter. Uplanlagt eller feil tidspunkt for kantslått, samt snøbrøyting og annen veidrift, kan bidra til spredning av fremmede plantearter.

Hagebruk og landbruk

Hageplanter utgjør en av de viktigste kildene til introduksjon og spredning av fremmede arter i norsk natur. Mange arter produserer store mengder frø, og kan utvikle levedyktige bestander i nærliggende naturområder. For å redusere risikoen for videre spredning bør blomsterstander fjernes før frøsetting, og planting av fremmede arter med høy eller svært høy økologisk risiko bør unngås. Hageavfall skal håndteres forsvarlig, da dumping i naturen kan føre til etablering og videre spredning av uønskede arter.

Kantsoner langs dyrka mark er ofte utsatt for etablering av fremmede plantearter. Dette skyldes blant annet høyt næringsinnhold, regelmessige forstyrrelser og spredning av frø og plantedeler via jord, maskiner og vann. Kantsonene fungerer også som spredningskorridorer i landskapet, noe som gjør at fremmede arter kan etablere seg og spre seg videre til nærliggende naturarealer. Regelmessig kartlegging og tidlig innsats i slike områder er derfor viktig for å begrense videre spredning.

Akvarier og kjæledyr

Fiske- og plantearter som holdes i akvarier, kan skape store økologiske problemer hvis de slippes ut i bekker, innsjøer eller elver. Noen kan overleve vinteren, andre kan formere seg kraftig eller bringe med seg sykdommer. Noen kjæledyr kan overleve i norsk natur når klimaforholdene er gunstige.

Naturlig spredning

Etter etablering kan fremmede arter spre seg videre på flere måter:

- Frø kan spres over lange avstander med vind.
- Fugler kan spre frø gjennom avføring.
- Pattedyr kan transportere frø i pelsen.
- Elver, bekker og havstrømmer kan frakte frø, larver og plantedeler

Klimaendringer forventes å øke risikoen for etablering og spredning av fremmede arter ved at arter som tidligere ikke kunne overleve i Norge får bedre levevilkår, samtidig som eksisterende fremmede arter kan ekspandere raskere og til nye områder.

2.4 Prioritering av arter og områder

Kommunens arbeid med prioritering av fremmede arter er basert på føringer fra Miljødirektoratet og Statsforvalteren. Utfordringene knyttet til fremmede arter har mye regional variasjon, og kommunen vurderer derfor hvor innsatsen bør fokuseres og hvilke arter som skal prioriteres basert på lokale forhold.

Bekjempelse gjennomføres enten ved fjerning av forekomster eller ved å begrense spredning. Å hindre spredning innebærer som regel at planten ikke får blomstre og sette frø, eller at det unngås å spre plantedeler.

2.4.1 Arter som prioriteres i bekjempelse

Disse artene anses som en trussel, med betydelige økologiske effekter på det stedegne biologiske mangfoldet i Lier, og bekjempes målrettet på kommunale eiendommer. Dette innebærer imidlertid ikke at andre fremmede arter ikke skal håndteres – kommunen bekjemper alle fremmede arter innenfor tilgjengelige ressurser på sine eiendommer, og oppfordrer andre aktører til å fjerne eller begrense spredning av øvrige fremmede arter der det er hensiktsmessig.

Kommunen har utarbeidet en felthåndbok for gjenkjenning og bekjempelse av fremmede arter. Håndboken inneholder bilder og beskrivelser av aktuelle arter, samt anbefalte metoder for kartlegging, håndtering og bekjempelse. Håndboken benyttes som et praktisk verktøy i arbeid med fremmede arter.

Fagerfredløs (SE) – Veikanter, grøfter, skogkanter og semi-naturlige enger. Arten danner tette bestander ved hjelp av krypende jordstengler og kan fortrenge stedegen vegetasjon. Spredning skjer hovedsakelig gjennom spredning fra hager til veikanter, hageavfall og flytting av jordmasser som inneholder rot- og jordstengelrester. Fagerfredløs er foreløpig lite utbredt i Lier og forekommer hovedsakelig i hager og langs veikanter.

Gyrodactylus salaris (HI) – En parasitt som angriper atlantisk laks. Arten ble introdusert til Norge gjennom import av levende laksefisk og ble først påvist i 1975. Lierelva inngår fortsatt blant vassdragene i Drammensregionen som er berørt av Gyrodactylus salaris. Bekjempelse og overvåkning av parasitten skjer gjennom nasjonale programmer ledet av statlige myndigheter.

Hvitsteinkløver (SE) – Veikanter, skrotemark, industriområder og åkerkanter. Arten kan også etablere seg i tørr kalkmark og semi-naturlige enger. På grunn av sin evne til å øke nitrogeninnholdet i jorda, kan hvitsteinkløver utkonkurrere stedegne planter med lavere næringskrav. Dette er en toårig plante med et grunt rotsystem, noe som gjør den relativt enkel å fjerne ved luking. Hvitsteinkløver er i ferd med å etablere større forekomster langs veier, kantsoner til dyrka mark og gårdsplasser i Lier.

Kanadagullris (SE) – Veikanter, jernbaneskråninger, skrotemark, åkerkanter og ulike typer gjengroingsmark. Arten kan også etablere seg i artsrike enger, fuktenger og andre verdifulle naturtyper. Den sprer seg effektivt både gjennom vindspredte frø og krypende jordstengler. Kanadagullris er svært utbredt i Lier og forekommer langs veikanter, turveier, gårdsplasser, vassdrag og kantsoner til dyrka mark. Erfaring viser at målrettet og gjentatt slått over flere år er en effektiv metode for å svekke bestandene og begrense videre spredning.

Kjempebjørnekjeks (SE) – Veikanter, elvebredder, skrotemark og andre næringsrike arealer. Den sprer seg effektivt gjennom store mengder frø, noe som gjør tidlig innsats og rask bekjempelse avgjørende for å hindre videre spredning. Planten kan bekjempes effektivt ved rotstikking, men arealene må gjennomgås flere ganger i løpet av vekstsesongen for å hindre gjenvekst og for å sikre at alle planter oppdages og fjernes. Plantesaften kan i kombinasjon med sollys gi alvorlige hudreaksjoner og forbrenningsskader.

Kjempebjørnekjeks forekommer i dag på få lokaliteter i Lier, og flere av disse er allerede under bekjempelse. For å hindre videre spredning og etablering av nye bestander er det viktig at landbrukskontoret varsles dersom arten oppdages. Tidlig innsats gir gode muligheter for å fjerne forekomster før de blir omfattende og vanskeligere å bekjempe.

Kjempe- og mongolspringfrø (SE) – Fuktige og næringsrike arealer som elvebredder, bekkekanter, grøfter og våtmark. De sprer seg med frø, og de eksplosive frøkapslene kan kaste

frø flere meter fra morplanten. Grunt rotsystem og tette forekomster av kjempespringfrø gjør at erosjonsfaren øker når planten visner om høsten. Siden frøspiringen er betydelig redusert etter tre år, og artene er ettårige vekster, er det relativt enkelt å fjerne dem permanent fra enkelte lokaliteter gjennom konsekvent bekjempelse.

Kjempe- og mongolspringfrø er godt etablert langs Lierelva og flere av sidevassdragene. Kommunen har startet arbeidet med å bekjempe forekomstene i de øvre delene av vassdraget, og innsatsen vil videreføres systematisk nedstrøms. Målet er å redusere spredningen betydelig og på sikt få artene under kontroll i Liers vassdrag.

Hagelupin (SE) – Veikanter, åkerkanter og ulike typer kulturmark. Arten kan også etablere seg i semi-naturlige enger og andre artsrike naturtyper. Den sprer seg hovedsakelig med frø, men også gjennom flytting av jordmasser og plantedeler. Lupiner øker nitrogeninnholdet i jorda, noe som gjør at stedegne planter med lavere næringskrav forsvinner.

Hagelupin er foreløpig lite utbredt i Lier, men forekommer enkelte steder langs veikanter, hager og på dyrkamark som ikke skjøttes regelmessig.

Russekål (SE) – Veikanter, skrotemark, tidligere jordbruksmark, anleggsområder og ulike typer gressmark. Planten har svært stor frøproduksjon og sprer seg både med frø, jordstengler og flytting av jordmasser. Russekål er foreløpig lite utbredt i Lier og forekommer hovedsakelig langs veikanter.

Rynkerose (SE) – Kystnære områder som sanddyner, strandenger, holmer, skjær og andre åpne strandmiljøer. Arten kan også etablere seg på skrotemark, veikanter, kulturmark, flommark og andre forstyrrede arealer. Den sprer seg både med frø og vegetativt gjennom krypende jordstengler, og nyper kan transporteres over lange avstander med fugler, vannstrømmer og havstrømmer.

Slirekner (SE) – Parkslirekne, kjempeslirekne og hybridslirekne forekommer særlig i hager, veikanter, fyllinger, elvebredder og andre forstyrrede arealer. De sprer seg hovedsakelig vegetativt gjennom jordstengler og små plantefragmenter, og spredning skjer ofte ved flytting av jordmasser, hageavfall, kantslått og anleggsarbeid. Slirekner har et omfattende rotsystem, og må derfor ofte behandles med plantevernmidler.

Slirekneartene er godt etablert i Lier og forekommer særlig langs vassdrag, i kantsoner mot dyrka mark, langs veier og i andre forstyrrede kantsoner.

2.4.2 Arter som bør observeres

Arter som ikke anses som spesielt problematiske i kommunen, eller som er krevende å fjerne, skal likevel overvåkes og følges opp. Tiltak kan gjennomføres i tilknytning til annet skjøtselsarbeid, ved skadefelling innen landbruket eller når kapasiteten tillater det.

Almesjukesopp (HI) – En fremmed soppart som forårsaker almesjuke. Soppen spres hovedsakelig av almesplintborere og kan føre til rask visning og død av almetrær. I Norge har sykdommen forårsaket betydelige skader på naturlige almebestander og parktrær. Bekjempelse skjer ved rask fjerning og destruksjon av smittede trær for å begrense videre spredning.

Askeskuddbeger (SE) – En fremmed soppart som forårsaker askeskuddsyke. Soppen angriper asketrær og kan føre til omfattende skudd- og greinavdøing, og gjentatte angrep kan ta livet av hele trær. Arten regnes som en alvorlig trussel mot den stedegne aska og det biologiske

mangfoldet knyttet til askeskog. Bekjempelse skjer ved rask fjerning og destruksjon av smittede trær for å begrense videre spredning.

Brunskogsnegl (SE) – Finnes i store deler av Norge, og i mange områder har blitt svært tallrik, både i hager og i naturområder. Det er en overvekt av forekomster i eller i tilknytning til bebygde områder, men den forekommer også i løvskog og blandingsskog. Private hageeiere spiller en viktig rolle i bekjempelsen av brunskogsnegl, siden arten ofte opptrer i og rundt bebyggelse.

Kanadagås (HI) – Kan forårsake skader på landbruksarealer, parker og strender. Jakt innen ordinær jakttid er den foretrukne metoden for å begrense bestanden lokalt. I Lier oppstår det enkelte år problemer med kanadagås. I slike tilfeller iverksetter grunneiere normalt tiltak for å redusere bestanden.

Mink (SE) – Langs kysten, på øyer, ved elver, bekker og andre områder med nærhet til vann. Arten er tilpasningsdyktig og finnes fra kysten til fjellområder så lenge det finnes tilgang på næring og egnede skjulesteder. Mink er et effektivt rovdyr som kan ha betydelig negativ påvirkning særlig på bakkehekkende fugler, sjøfugl, amfibier og små pattedyr. Forekomster i eller nær viktige hekkeområder for fugl, våtmarker og verneområder bør prioriteres for bekjempelse.

2.4.3 Alarmarter

Alarmarter er arter som er registrert i nabokommuner, fylker eller naboland, men som foreløpig ikke er etablert eller kun forekommer i liten skala i kommunen. Dersom slike arter blir observert, bør tiltak iverksettes umiddelbart for å hindre etablering og videre spredning. Tidlig oppdagelse og rask respons er ofte den mest kostnadseffektive og vellykkede strategien for å forebygge framtidige utfordringer.

Tabell 1. Et utvalg av alarmarter som er aktuelle i Lier. Klikk på artsnavn for mer informasjon. For utfyllende liste av alarmarter i regionen, se Handlingsplan mot fremmede skadelige arter i Oslo og Viken.

Levested	Art	Risikovurdering	Finnes i Norge
Ferskvann	Bekkerøye	Høy	Ja
	Kanadarøye	Høy	Ja
	Pectinatella magnifica **(mosdyr)**	Høy	Nei
	Regnbueørret	Høy	Ja
	Rødgjellet solabbor	Svært høy	Ja
	Sebramusling	Svært høy	Nei
	Signalkreps	Svært høy	Ja
	Sjøgull	Høy	Ja
	Smal vasspest	Svært høy	Ja
	Suter	Høy	Ja
	Vasspest	Svært høy	Ja
Marint	Asiatisk strandkrabbe	Svært høy	Ja
	Kinaullhåndskrabbe	Svært høy	Ja
	Penselkrabbe	Høy	Ja
	Stillehavsøster	Svært høy	Ja
	Svartmunnet kutling	Svært høy	Nei
Kulturlandskap og Skog	Boersvineblom	Svært høy	Ja
	Brunmarmorert breitege	Høy	Ja
	Løvflatorm	Svært høy	Ja
	Phytophthora **(slekt)**	Lav-svært høy	Ja
	Russesvalerot	Svært høy	Ja
	Skunkkala	Svært høy	Ja
	Vinbergsnegl	Høy	Ja

2.4.4 Områder som prioriteres i bekjempelse

Kommunen bekjemper aktivt fremmede arter på egne eiendommer. Utenfor kommunal eiendom avgrenses innsatsen til særskilt prioriterte områder. Arbeidet i disse områdene vil i hovedsak gjennomføres ut fra tilgjengelige ressurser. Kommunen vil også legge til rette for, og arrangere, frivillige dugnader i utvalgte områder for å styrke innsatsen og for å dele kunnskap.

Prioritering av tiltaksområder vil baseres på gjeldende regionale anbefalinger og retningslinjer, samt en vurdering av risikobildet knyttet til de ulike fremmede artene i kommunen. I første del av handlingsplanperioden vil kommunen særlig prioritere områder langs vassdrag, offentlige veier og utvalgte naturtyper, ettersom disse fungerer som viktige spredningskorridorer og representerer viktig natur.

Nedenfor beskrives de viktigste fremmede artene knyttet til de ulike hovedøkosystemene i regionen, med særlig vekt på arter som utgjør størst risiko for naturmangfoldet.

Kyst

Ålegrassenger og bløtbunnsområder i strandsonen er viktige marine naturtyper i Lier som gir leveområder og oppvekstområder for en rekke arter. Fremmede arter som stillehavsøsters, japansk drivtang, japansk pollris og japansk sjølyng kan påvirke ålegrassengene og bløtbunn negativt gjennom konkurranse om plass og lys, samt ved å endre naturlige økologiske forhold. Det er imidlertid så lavt saltinnhold innerst i Drammensfjorden at disse artene trolig ikke vil klare å etablere levedyktige bestander i Lier.

Ferskvann

I Liers vassdrag er kjempe- og mongolspringfrø, kanadagullris og slireknearter de mest problematiske, etablerte fremmede planteartene langs elver og bekker. Vasspest er en fremmed vannplante med svært høy økologisk risiko som kan danne tette bestander i innsjøer og stilleflytende vann og fortrenge stedegne arter.

Mink har etablert en stabil bestand i kommunen. Arten er en effektiv predator som kan påvirke bestander av fisk, muslinger, vannfugl og andre smådyr negativt gjennom predasjon på egg, unger og voksne individer.

Fremmede ferskvannsarter som signalkreps, kanada- og bekkerøye, karpe, rødgjellet solabbor, pukkellaks og regnbueørret kan utgjøre en økologisk utfordring i vassdragene.

Våtmark

Våtmark er særlig utsatt for etablering av kjempespringfrø, kjempebjørnekjeks, slireknearter, gullrisarter og vasspest. Disse artene kan fortrenge stedegen vegetasjon og endre naturtypenes struktur og funksjon. Mink kan også påvirke våtmarkenes fugle- og amfibiefauna negativt.

Skog

I skogområdene utgjør platanlønn, sitkagran, lutzgran, vestamerikansk hemlokk, vrifuru og bergfuru de viktigste fremmede treslagene. Disse artene kan spre seg fra plantefelt og bebyggelse til naturlige skogområder, hvor de kan fortrenge stedegne arter og endre naturtypene. I tillegg kan arter som hagelupin, gullrisarter, kjempespringfrø og slireknearter påvirke biologisk mangfold i skogkanter, hogstflater og andre åpne skogmiljøer. Grunneiere oppfordres til å fjerne fremmede treslag i forbindelse med ordinært skjøtselsarbeid og andre tiltak i skogen.

Landbruk og kulturmark

De mest problematiske fremmede artene i landbruket er kanadagås, hønsehirse, russekål, hagelupin, gullrisarter, kjempebjørnekjeks, kjempespringfrø og slireknearter. Disse artene kan redusere avlinger, forringe beite- og jordbruksarealer, spre seg via jordmasser og maskiner, samt utgjøre en trussel mot naturmangfoldet i kulturlandskapet.

3 Roller og ansvar

3.1 Forebygging

Forebygging omfatter tiltak som hindrer introduksjon, etablering og videre spredning av fremmede arter. Forebygging er ofte den mest kostnadseffektive strategien for å redusere negative effekter på naturmangfoldet.

Bygg

Ved behandling av byggesaker skal det vurderes om det finnes kjente forekomster av fremmede arter innenfor eller i nærheten av tiltaksområdet. Kommunen kan stille krav om kartlegging, håndtering av masser og tiltak for å hindre spredning.

Arbeidet skal være i samsvar med forskrift om fremmede organismer. Dette innebærer blant annet at risiko for spredning må vurderes, og maskinførere og øvrige arbeidstakere som utfører arbeid innenfor tiltaksområdet skal ha nødvendig kunnskap om håndtering av jordmasser og vegetasjon, samt rengjøring av maskiner og annet utstyr (Vedlegg 1). Det skal sikres at tiltakshavere og entreprenører er kjent med innhold i forskriften om fremmede organismer, særlig kapitler III og V.

Byggesaksavdelingen kan i sin veiledning henvise til kommunens håndbok om fremmede arter, som er tilgjengelig på kommunens nettsider. Håndboken gir praktisk kunnskap om identifisering og bekjempelse av fremmede planter.

Plan

Kommunen kan gjennom arealplanlegging og reguleringsprosesser bidra til å forebygge etablering og spredning av fremmede arter.

Forslagstiller eller tiltakshaver skal undersøke tiltaksområdet for forekomster av fremmede arter. Dersom det foreligger registreringer av fremmede arter som kan bli berørt av tiltaket, skal forekomstene kartlegges nærmere i felt for å avklare utbredelse, omfang og risiko for spredning. Landbruk og miljø skal vurdere behov for en tiltaksplan som beskriver håndteringen av artene, massehåndtering og nødvendig oppfølging over tid.

I samsvar med forskrift om fremmede organismer skal det stilles krav om bruk av stedegne eller lovlig omsettelige arter i grøntstruktur og uteoppholdsarealer. Bruk av fremmede arter som er klassifisert med høy eller svært høy økologisk risiko skal unngås (kapittel 2.2), og kan ved behov reguleres gjennom planbestemmelser eller vilkår i tillatelser.

Å stille krav om forsvarlig håndtering av fremmede arter i planer etter plan- og bygningsloven vil gjøre det vanskeligere å overse disse, samtidig som brudd på reguleringsbestemmelser eller en rammetillatelse er enklere å sanksjonere enn etter forskrift om fremmede organismer.

Landbruk og miljø

Landbruksforvaltningen kan ivareta hensynet til fremmede arter gjennom å bruke virkemidler som vilkår i behandling av landbrukssaker, tillatelser og søknader, samt veiledning og samarbeid med grunneiere for å styrke innsatsen.

Det er viktig å sikre kartlegging før tiltak og planlegge gjennomføringen slik at spredning av frø, røtter og plantedeler begrenses, samt etablere gode rutiner for håndtering av infiserte masser. Dette innebærer også veiledning i driften, blant annet ved kantskjøtsel, grøfting og annen arealbruk. I tillegg bør risikoområder som kantsoner, bekkeløp og masselager følges opp særskilt for å forebygge spredning.

Kommunal skogforvaltning kan ivareta hensynet til fremmede arter gjennom å stille vilkår i skogbrukssaker, sikre kartlegging før tiltak, gi veiledning til skogeiere og entreprenører, følge opp drift for å hindre spredning, samt prioritere tidlig bekjempelse og knytte krav til relevante tilskuddsordninger.

Drift av kommunale eiendommer

Enhetene Park, idrett og friluftsliv (PIF) og Lier vei, vann og avløp (VVA) kan gjennom planlegging, utførelse og vedlikehold av anlegg bidra til å hindre spredning av fremmede arter.

Ved gjennomføring av tiltak skal masser som kan inneholde fremmede arter håndteres forsvarlig, og det skal etableres rutiner for rengjøring av maskiner og utstyr for å unngå spredning mellom områder (Vedlegg 1).

Ved nyetablering og restaurering av grøntområder, vegkanter og teknisk infrastruktur skal det benyttes stedegne eller lovlig omsettelige arter, og bruk av fremmede arter med høy eller svært høy risiko skal unngås. I samarbeid med Landbruk og miljø skal enhetene også bidra til intern opplæring for å sikre en helhetlig innsats.

3.2 Kartlegging og bekjempelse

Kartlegging av fremmede arters forekomst, utbredelse og spredningsveier er grunnlaget for framtidige tiltak. Kartlegging gir nødvendig kunnskap for å prioritere innsatsen, følge utviklingen over tid og identifisere områder der tidlig oppdagelse kan hindre videre spredning. Bekjempelse har som mål å redusere, begrense eller fjerne bestander av fremmede arter, og bør prioriteres der artene utgjør en trussel mot naturmangfoldet eller har et stort potensial for videre spredning.

Landbruk og miljø

Artsdatabankens Artskart brukes til å overvåke fremmede arter. Landbruk og miljø følger opp nye observasjoner i Artskart, og disse følges også opp i felt. Ved feltkontroll kan mer nøyaktig informasjon om forekomstens størrelse og beliggenhet registreres i kommunens kartløsning. I denne kartløsningen finnes også informasjon om bekjempelsesstatus til forekomstene.

Alle interesserte skal oppfordres til å melde inn observasjoner av fremmede arter via Artsobservasjoner, samt direkte til landbrukskontoret.

I enkelte naturtyper eller områder kan kommunen engasjere eksterne fagkonsulenter til å gjennomføre detaljert kartlegging av fremmede arter og deres utbredelse. Dette kan gi et bedre kunnskapsgrunnlag for prioritering og gjennomføring av målrettede bekjempelsestiltak.

Landbruk og miljø kan oppfordre grunneiere og andre private aktører til å søke tilskudd for å igangsette bekjempelse av fremmede arter. Kommunen kan bistå med veiledning, koordinering og utarbeidelse av søknader om eksterne tilskuddsmidler til kartlegging, bekjempelse og oppfølgingstiltak.

Drift av kommunale eiendommer

Kartlegging og bekjempelse av fremmede arter på kommunale eiendommer er en del av PIF og VVA sine oppgaver. Det skal arbeides for at kommunens egne anlegg og eiendommer ikke

fungerer som kilder til spredning av fremmede arter. Relevante ansatte i driftsenhetene skal være oppdatert angående prioritering av arter og områder, samt kartleggings- og bekjempelsesmetoder.

3.3 Informasjon og kunnskap

Bevisstgjøring og økt kunnskap om fremmede arter er avgjørende for å forebygge spredning og iverksette riktige tiltak. Kommunen bør bidra til å styrke kompetansen gjennom informasjonstiltak, veiledning og deling av oppdatert kunnskap om identifisering, håndtering og bekjempelse av fremmede arter.

Landbruk og miljø

Landbruk og miljø har ansvar for å utarbeide og revidere handlingsplanen, samt holde seg faglig oppdatert på nasjonale og regionale prioriteringer knyttet til fremmede arter, herunder hvilke arter og områder som bør prioriteres for kartlegging og bekjempelse. Denne kunnskapen skal videreformidles til kommunalt ansatte og private aktører for å sikre en koordinert innsats.

Mange grunneiere og bønder i Lier er ikke nødvendigvis kjent med forekomster på egne eiendommer eller hvilke konsekvenser disse kan ha for naturmangfoldet. Kunnskap om forekomster og bekjempelsesmetoder bør derfor formidles gjennom kommunens nettsider, sosiale medier, nyhetsbrev, informasjonsmøter, samt direkte utsendelser. Dette kan bidra til økt bevissthet, tidligere oppdagelse av forekomster og en mer effektiv innsats mot spredning av fremmede arter.

3.4 Samarbeid og ansvar

Samarbeid innebærer å koordinere innsatsen mellom kommunale virksomheter, grunneiere, sektormyndigheter, entreprenører og andre relevante aktører. Målet er å sikre felles prioriteringer, effektiv gjennomføring av tiltak og redusert risiko for spredning av fremmede arter.

Landbruk og miljø

Landbruk og miljø skal sørge for at relevante ansatte i kommunen holdes oppdatert om fremmede arter og hvordan hensynet til disse ivaretas i det daglige arbeidet.

Frivillige organisasjoner, velforeninger og andre interesserte spiller en viktig rolle i kartlegging og bekjempelse, og landbrukskontoret skal ta initiativ til samarbeid innen formidling og informasjon om arter og bekjempelsesmetoder. Det finnes allerede et omfattende samarbeid med frivillige organisasjoner og andre lokale aktører i arbeidet med fremmede arter, og det er viktig å videreføre og styrke dette samarbeidet. Planlegging og koordinering av dugnader for bekjempelse er en sentral del av dette arbeidet.

Kommunen bistår ved organiserte dugnader, blant annet gjennom utlån av utstyr, opplæring og håndtering av avfall. Levering av fremmede plantearter til Lyngås gjenvinningsstasjon er kostnadsfri for frivillige dugnader, slik at oppsamlet plantemateriale kan håndteres på en forsvarlig måte og uten risiko for videre spredning.

For å hindre at forekomster langs fylkes- og europaveier fungerer som kilder til videre spredning, er det nødvendig med samarbeid med fylkeskommunen og Statens vegvesen. Informasjon om

kjente forekomster videreformidles til entreprenører som utfører kantslått, slik at nødvendige hensyn kan tas i driftsarbeidet.

Grunneiere og bønder

De vanligste spredningskildene for fremmede planter i landbruket er forflytning av jordmasser, bruk av maskiner og redskap som flyttes mellom arealer, samt transport langs veikanter og vannveier.

Kanter til matjord har ofte forekomster av fremmede planter, og riktig skjøtsel er avgjørende både for å fjerne etablerte bestander og for å begrense videre spredning. Vannveier er særlig viktige å hensynta, da mange fremmede arter spres effektivt med vann.

Privatpersoner

Alle har plikt til å opptre aktsomt etter naturmangfoldloven. Som privatperson er det viktig å unngå spredning av fremmede arter i norsk natur. Hageavfall med fremmede arter skal ikke kastes i naturen, men leveres til Lyngås i Lier som tar imot fremmede planter, godt innpakket i avfallssekker. Fremmede planter må ikke leveres sammen med annet hageavfall på gjenvinningsstasjonen.

Avfall på avveie er definert som forsøpling etter forurensningsloven, og forsøpling er forbudt. Ingen må tømme, etterlate, oppbevare eller transportere avfall på en måte som kan virke skjemmende eller være til skade eller ulempe for miljøet. Den som har forsøplet, har ansvar for nødvendig opprydding.

Dette innebærer også at det ikke er tillatt å dumpe hageavfall i naturen. Hageavfall kan inneholde fremmede arter eller plantedeler som lett etablerer seg og sprer seg til nye områder. Slik dumping er forbudt etter forurensningsloven § 28 og naturmangfoldloven § 30, og utgjør en viktig spredningsvei for flere av de fremmede artene som kommunen arbeider med å bekjempe. Kommunen kan følge opp slike saker og pålegge opprydding for å hindre videre spredning og skade på naturmangfoldet.

Det oppfordres til å velge hageplanter som ikke er klassifisert med høy eller svært høy risiko på Fremmedartslista. Ved nyplanting bør det fortrinnsvis benyttes stedegne arter eller arter med lav risiko for spredning til naturen.

4 Gjennomføring, oppfølging og finansiering

4.1 Tiltaksplan

Tabell 2. Tiltaksplan med definert aktivitet, ansvar, finansiering og frekvens for gjennomføring. LM = Landbruk og miljø, VVA = Vei, vann og avløp og PIF = Park idrett og friluftsliv.

Mål	Tiltak	Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Gjennom føring
Forebygging	Samarbeid med driftsenhetene	Informasjonsmøter for driftsenhetene om arter og bekjempelse	LM, VVA og PIF	Ordinær drift	Løpende
	Fremmede arter er hensyntatt i plan-, bygge- og landbrukssaker	Sikre at alle ansatte har nødvendig informasjon fra handlingsplanen	LM	Ordinær drift	Løpende
	Smart kantslått langs fylkes- og europaveier samt jernbane	Samarbeid med fylkeskommunen, Vegvesen og Bane NOR	LM	Ordinær drift	Årlig
	Næringsliv, grunneiere og andre interesserte	Informasjon om forebygging og bekjempelse gjennom møter, veiledning og digitale kanaler	LM	Ordinær drift	Løpende
Kartlegging og bekjempelse	Holde oversikt over forekomster	Sikre informasjon om forekomster på tvers av avdelinger Oppfølging av innmeldte forekomster Vurdere behov for kartlegging av utvalgte habitater	LM	Ordinær drift	Løpende
	Sommeransatt	Kartlegging og bekjempelse på kommunale eiendommer samt andre prioriterte arealer	LM, VVA og PIF	Egne midler 100 000 kr	2026-2031
	Smart kantslått og skjøtsel	Felles planlegging av kantslått og skjøtsel av grøntområder	LM, VVA og PIF	Ordinær drift	Årlig
	Engasjere alle interesserte i bekjempelse	Arrangere dugnader sammen med foreninger og lag Utplassering av skilt med instruksjoner for bekjempelse i turområder med forekomster	LM	Egne midler 5 000 kr	Årlig
	Reduksjon i minkbestand	Innkjøp av minkfeller Organisert felling med frivilligheten	LM	Egne midler 20 000 kr	2027-2031
	Engasjere grunneiere i bekjempelse	Ta initiativ for samarbeid med grunneiere Søke tilskudd for større forekomster	LM	Ordinær drift Ekstern finansiering	Årlig
Informasjon og kunnskap	Kompetanseløft for alle interesserte	Styrke lokal kunnskap om fremmede arter gjennom - Åpent informasjonsmøte - Samarbeid med velforeninger, lokale lag og foreninger	LM	Egne midler 10 000 kr	Årlig
	Engasjere skoler og elever i kartlegging, bekjempelse	Feltopplegg for skoleklasser - Undervisning på felt - Fjerning av fremmede planter - Invitere miljøorganisasjoner til å delta	LM	Ordinær drift	Årlig
	Tilgjengeliggjøre informasjon	Informasjon om fremmede arter og arrangementer på kommunens plattformer	LM	Ordinær drift	Årlig

4.2 Oppfølging og rapportering

Landbruk og miljø utarbeider årlig statusrapport for gjennomførte tiltak, registrerte forekomster og oppnådde resultater. Rapporten skal også beskrive utfordringer, ressursbehov og behov for justering av tiltak eller prioriteringer.

Registrerte forekomster og bekjempelsestiltak skal dokumenteres fortløpende på kommunens kartløsning om fremmede arter, og sammenstilles i den årlige rapporteringen. Resultatene benyttes som grunnlag for prioritering av innsatsområder, ressursbruk og videre informasjonsarbeid.

Ved vesentlige endringer i utbredelse av eksisterende forekomster, skal behovet for supplerende tiltak beskrives i rapporten. Samarbeid med grunneiere, frivillige organisasjoner og andre relevante aktører skal inngå som en del av oppfølgingen. Frivillig innsats skal registreres i form av antall deltakere, timeinnsats og areal som er skjøttet. Denne registreringen kan benyttes som dokumentasjon av egeninnsats ved søknader om eksterne tilskudd.

Følgende nøkkelindikatorer skal rapporteres årlig:

- gjennomførte dugnader samt antall deltakere og innsatstimer
- areal der bekjempelse er gjennomført, delt på kommunalt og privat grunn
- nye registrerte forekomster
- lokaliteter der forekomster er utryddet.

Indikatorene skal brukes til å vurdere måloppnåelse og kan brukes som dokumentasjon ved søknader om eksterne tilskudd.

Planen vurderes revidert hvert fjerde år eller ved vesentlige endringer i kunnskapsgrunnlaget, lovverk, nasjonale føringer eller den lokale forekomsten av fremmede arter. Revisjonen skal sikre at handlingsplanen er oppdatert, målrettet og basert på beste tilgjengelige kunnskap.

4.3 Økonomi

Gjennomføring av handlingsplanen forutsetter både egne kommunale ressurser og eksterne finansieringskilder. Hoveddelen av arbeidet vil utføres innenfor ordinær drift i Landbruk og miljø, Park, idrett og friluftsliv og Vei, vann og avløp. Behovet for kommunale midler utover ordinær drift vil i hovedsak være knyttet til sommeransatte, informasjonstiltak samt gjennomføring av dugnader.

Kommunen skal aktivt søke eksterne tilskudd for kartlegging og bekjempelse av fremmede arter. De viktigste finansieringskildene er Miljødirektoratets tilskuddsordninger «Tilskudd til tiltak for å ivareta natur», «Tilskudd til naturrestaurering» og «Natursats», samt «Regionalt miljøtilskudd» der Statsforvalteren har det regionale ansvaret for ordningen. Eksterne midler er aktuelle ved for eksempel systematisk kartlegging av utvalgte lokaliteter og arter, eller for bekjempelsestiltak på privat grunn i samarbeid med grunneieren. Der det er hensiktsmessig skal det legges til rette for samarbeid med frivillige organisasjoner og nabokommuner for å styrke finansieringsgrunnlaget.

Bekjempelse av fremmede arter er et langsiktig arbeid som krever kontinuerlig oppfølging. Dersom finansieringen av gjennomføringen av handlingsplanen bortfaller, vil kommunens kapasitet til kartlegging og bekjempelse på kommunale og andre prioriterte arealer reduseres

betydelig. Pågående bekjempelse som ikke følges opp over tid vil miste mye av sin effekt, og tidligere investeringer i bekjempelse risikerer å gå tapt.

Det forventes et årlig ressursbehov til koordinering, kartlegging, oppfølging av innmeldte forekomster, samarbeid med grunneiere og gjennomføring av bekjempelsestiltak. Ressursbehovet vil variere mellom år avhengig av omfanget av nye forekomster, tilgjengelige tilskuddsmidler og prioriterte innsatsområder. Det anslås et årlig behov for kommunale midler på om lag 120 000 kroner utover ordinær drift.

5 Viktige lenker

Artsdatabanken	Kunnskapsbank for naturmangfold.
Artskart	Artsdatabankens karttjeneste som viser hvor arter er registrert og observert i Norge.
Artsobservasjoner	Norges nasjonale rapportsystem for registrering av arter, der både privatpersoner, frivillige og fagfolk kan rapportere observasjoner av planter, dyr og sopp.
Berger snø og grønt	Lokal bedrift som tar imot oppdrag innen fremmede arter.
Felthåndbok for fremmede arter i Lier	En praktisk veileder utarbeidet av Lier kommune for gjenkjenning og bekjempelse av de vanligste fremmede karplantene i kommunen.
Fremmedartslista	Artsdatabankens oversikt over fremmede arter i Norge og deres vurderte økologiske risiko for naturmangfoldet.
Handlingsplan i Viken	Statsforvalteren i Oslo og Viken gir oversikt over prioriterte arter, risikoområder, roller, ansvar og anbefalte tiltak for å forebygge og bekjempe fremmede arter i regionen.
Miljødirektoratet fremmede arter	Informasjon om regelverk, forvaltning, forebygging og bekjempelse av fremmede arter i Norge.
Miljødirektoratet tilskuddsordning	Miljødirektoratets tilskuddsordning for praktiske tiltak som bidrar til å ta vare på naturmangfoldet.
Naturbase	Miljødirektoratets nasjonale karttjeneste for natur- og miljødata.
Plantevernleksikonet	Faglig kunnskapsdatabase som gir informasjon om fremmede arter og bekjempelsesmetoder.
Renovasjonsselskapet for Drammensregionen	Et interkommunalt renovasjonsselskap som har ansvar for innsamling og gjenvinning av husholdningsavfall.
Tiltaksplan mot fremmede organismer	En nasjonal plan som beskriver mål og tiltak for å redusere innførsel, spredning og negative effekter av fremmede organismer i Norge.

6 Ordliste

Aktsomhetsplikt	Plikt til å opptre forsiktig og gjøre det man kan for å unngå skade på naturen.
Alarmart	En fremmed art som ikke er etablert i kommunen, men som kan komme og skape problemer dersom den sprer seg.
Amfibier	Dyr som lever både i vann og på land, for eksempel frosker, padder og salamandere.
Biologisk mangfold	Variasjonen av planter, dyr, sopp og andre organismer i naturen.
Avbøtende tiltak	Tiltak som reduserer eller begrenser negative konsekvenser av et inngrep eller en aktivitet.
Bestand	En gruppe individer av samme art innenfor et bestemt område.
Erosjon	Når jord eller løsmasser slites bort og flyttes av vann, vind eller andre naturkrefter.
Generalist	En art som tåler mange forskjellige miljøforhold og kan leve flere steder.
Genetisk utvanning	Når stedegne arter krysser seg med andre arter og gradvis mister sine opprinnelige egenskaper.
Habitat	Levestedet til en art.
Hybrid	Avkom som oppstår når to ulike arter eller underarter krysser seg.
Infiserte masser	Jord eller løsmasser som inneholder frø, røtter eller plantedeler fra fremmede arter.
Krypende jordstengler	Underjordiske stengler som vokser bortover og kan danne nye planter.
Kulturlandskap	Landskap som er formet av menneskelig aktivitet som jordbruk og beite.
Levedyktig bestand	En bestand som er stor nok til å overleve og opprettholdes over tid.
Naturtype	Et naturområde med bestemte miljøforhold og karakteristiske arter.
Økosystem	Samspillet mellom levende organismer og miljøet de lever i.
Økosystemtjenester	Fordeler mennesker får fra naturen, som mat, rent vann og friluftsliv.
Parasitt	En organisme som lever på eller i en annen organisme og får næring fra den.
Semi-naturlig eng	Eng som holdes åpen gjennom slått eller beiting, men som har naturlig artsmangfold.
Spredningskorridor	Område som gjør det enkelt for arter å spre seg, for eksempel veikanter eller elver.
Stedegen art	En art som forekommer naturlig i området.
Takson (taksa)	En gruppe organismer som klassifiseres sammen, for eksempel en art eller slekt.
Våtmark	Områder med mye fuktighet eller vann, som myrer, sumper og strandenger.

7 Vedlegg

Vedlegg 1- Forebygging av spredning og etablering av fremmede arter i bygg og anlegg

- Det skal undersøkes om det finnes registreringer av fremmede arter i og rundt tiltaksområdet i Artskart. Dersom det foreligger registreringer, skal det gjennomføres en nærmere kartlegging av forekomstene. Behov for utarbeidelse av tiltaksplan skal vurderes på bakgrunn av funnene.

- Forekomster av fremmede arter som ikke berøres direkte av tiltaket, skal avgrenses og fysisk sikres for å forhindre skade eller spredning i anleggsperioden. Dette gjelder også nærliggende områder som kan bli påvirket av anleggsaktivitet.

- Dersom tiltaket gjennomføres i vekstsesongen, skal fremmede plantearter som berøres direkte av tiltaket eller forekommer innenfor anleggsveier, fjernes før oppstart.

- Hageavfall med fremmede planter transporteres i tett beholder/sekk til avfallsmottak som tar imot fremmede arter.

- Forekomster som ikke skal berøres av graving, men som kan påvirkes av trafikk eller annen anleggsaktivitet, skal tildekkes med egnet duk og sikres med rene masser for å hindre spredning.

- Infiserte masser som graves opp, kan mellomlagres og gjenbrukes innenfor tiltaksområdet for å redusere risikoen for spredning til nye områder. For å minimere intern spredning skal massene i størst mulig grad tilbakeføres til opprinnelig sted, eller legges i områder som allerede er infisert av samme art.

- Infiserte masser som ikke gjenbrukes innenfor tiltaksområdet, skal transporteres i tett beholder til godkjent avfallsmottak. Beholderen skal rengjøres før den tas i bruk til andre transporter.

- Ikke blande rene masser med infiserte masser.

- Gravemaskiner og utstyr som har håndtert infiserte masser skal gjøres rent før de blir kjørt ut av området.

- Blottlagt jord bør ferdigstilles så snart som mulig. Grasvekster kan brukes der det ikke er planlagt andre beplantinger. Hvis planting ikke er hensiktsmessig (for eksempel i naturtyper) må arealene følges opp følgende sommer med hensyn til etablering av fremmede arter.